

V1999-47 29.06.99

Konkurranseloven § 3-9 - Dispensasjon for prissamarbeid ved utleie av betalingsterminaler

Sammendrag:

Telenor Mobil AS gis dispensasjon slik at Telenor Mobil AS kan fastsette forhandlernes priser og faktureringsgebyr overfor sluttbruker ved utleie av mobile betalingsterminaler med innebygget GSM-kommunikasjonsmodul.

Det vises til tidligere korrespondanse i denne saken, senest brev fra Thommessen Krefting Greve Lund datert 25. februar 1999, mottatt her 15. mars 1999.

Konkurransetilsynet beklager den lange saksbehandlingstiden.

Sakens bakgrunn

Telenor Mobil AS (heretter Telenor) leverer i samarbeid med Bull AS (heretter Bull) mobile betalingsterminaler til frittstående forhandlere. Forhandlerne tilbyr betalingsterminaler til sluttbruker enten for salg eller leie. For å kunne tilby utleie av betalingsterminalen er det behov for finansiering av dette. Finansieringsbehovet er løst ved at Telenor har inngått avtale med DnB Finans AS (heretter DnB) om at DnB plikter å overta enhver leieavtale som forhandleren inngår med leietaker, forutsatt kredittgodkjenning av leietaker. Avtalen mellom Telenor og DnB regulerer derfor hvilken pris som forhandleren kan ta for betalingsterminalene ved etablering av leiekontrakten, idet dette utgjør den kredittgrense DnB er villig til å akseptere for hver betalingsterminal. Denne prisen er videreført i avtalen mellom Telenor og den enkelte forhandler. Forhandleren plikter å benytte en standard leieavtale, hvor det også er inntatt en klausul om at faktureringsomkostninger på kr 35 tillegges terminleien.

Konkurransetilsynet har tidligere, i brev av 1. desember 1998, vurdert disse avtalene i forhold til forbudsbestemmelsene i konkurranseloven (krrl.). Etter tilsynets vurdering vil forhandlerne som følge av disse avtalene ikke kunne fastsette prisene sine på fritt grunnlag. De vil også være forpliktet til å kreve det fastsatte faktureringsgebyret. Leiereguleringen og fastsettelsen av faktureringsgebyret i avtalen mellom Telenor og forhandlerne, sett i sammenheng med avtalen mellom Telenor og DnB, rammes derfor av krrl. § 3-1 første ledd. Det er således nødvendig med dispensasjon i medhold av krrl. § 3-9.

Dispensasjonsvurderingen

Etter krrl. § 3-9 første ledd kan det dispenseres fra forbudene i krrl. §§ 3-1 til 3-4 dersom ett av følgende vilkår er tilstede:

a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,

- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Partene anfører i brev av 25. februar at utleie av mobile betalingsterminaler utgjør en svært liten del av de mobile betalingsterminalene som distribueres gjennom partene, som igjen utgjør en liten del av det totale markedet for betalingsterminaler i Norge. Samtidig gjør ordningen at de kunder som ønsker å leie fremfor å kjøpe får muligheten til dette. Partene antar derfor at ordningen kvalifiserer til dispensasjon etter krrl. § 3-9 første ledd bokstav c), eventuelt i kombinasjon med bokstav b). Subsidiært anføres det at bokstav a) kommer til anvendelse i det ordningen muliggjør utleieløsning i konkurranse med salg og evt. andre utleieformer på markedet.

Det relevante marked

For å ta stilling til om vilkårene for å gi dispensasjon i krrl. § 3-9 er tilstede, må det undersøkes på hvilket marked konkurransereguleringen finner sted; det relevante marked. Dette markedet har en produktdimensjon og en geografisk dimensjon.

Det aktuelle produktet det er snakk om er salg og utleie av mobile betalingsterminaler for betaling med kort elektronisk over mobilnettet. Partene opplyser at totalvolumet for salg og utleie av betalingsterminaler i Norge er ca. 45000 årlig. Av disse er pr. i dag mellom 500 og 1000 mobile terminaler. Det er kun Bull som tilbyr mobile terminaler på det norske markedet i dag, men partene antar at NCR Norge AS vurderer en tilsvarende løsning. Partene opplyser videre at av de ca. 500 mobile terminalene som ble solgt av partene i 1998, utgjorde utleieandelen ca. 30 terminaler.

Tilsynet er i tvil om mobile og faste betalingsterminaler, hvor betalingen skjer via det faste telefonnettet, tilhører samme produktmarked. For telefoni har tilsynet i tidligere saker vurdert at mobiltelefoni og fastnett utgjør ulike relevante markeder, blant annet ut fra prisforskjeller og det forhold at de dekker ulike behov og har ulik evne og kapasitet når det gjelder dataoverføring og tilleggstjenester. Konkurransetilsynet antar at disse forskjellene ikke gjør seg like mye gjeldende for mobile og faste betalingsterminaler, men fortsatt er det forskjeller knyttet til pris og mobilitet som kan tilsi at produktene tilhører ulike markeder. Tilsynet tar imidlertid ikke endelig stilling til dette, da det uansett ikke får noen innvirkning på dispensasjonsvurderingen i denne saken, jf. nedenfor.

Forhandlernetverket er etter det tilsynet forstår spredt over hele Norge, og utleie og salg tilbys til kunder i Norge. Konkurransetilsynet har derfor vurdert det geografiske markedet til å være Norge.

Tilsynets vurderinger

Konkurransetilsynet vil først vurdere om vilkårene i krrl. § 3-9 første ledd bokstav b) er oppfylt. Bestemmelsen krever at det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen.

Konkurransetilsynet antar at det er nødvendig med en finansieringsløsning for at forhandlerne skal kunne tilby utleie av betalingsterminaler. Videre antar tilsynet at når Telenor inngår en avtale med én

finansieringsinstitusjon på vegne av alle nåværende og fremtidige forhandlere, så vil dette kunne gi bedre vilkår enn om hver forhandler måtte ordne finansiering på egen hånd. En gunstig finansieringsløsning gjør at forhandlere kan tilby utleie til betingelser som kan bedre deres konkurranseposisjon på markedet. I tillegg kommer at en felles finansieringsløsning med en standard leiekontrakt reduserer transaksjonskostnadene. Konkurransetilsynet er imidlertid usikker på om det er nødvendig med en prisbinding for å oppnå disse effektivitetsgevinstene, eller om omtrent det samme kunne vært oppnådd med en felles finansieringsordning hvor størrelsen på den øvre risiko DnB påtok seg lå fast, men hvor forhandlerne sto fritt til å sette prisen med den konsekvens at forhandlerne eventuelt måtte bære noe av risikoen selv. Tilsynet antar imidlertid at dette ville føre til noe høyere transaksjonskostnader ved at forhandlerne måtte lage individuelle avtaletilpasninger. På denne bakgrunn finner tilsynet det usikkert om vilkårene i krrl. § 3-9 første ledd bokstav b) er oppfylt.

Etter Konkurransetilsynets vurdering vil ikke et fast faktureringsgebyr kunne føre til effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen.

På grunn av den tvil som er knyttet til om vilkårene for dispensasjon etter § 3-9 første ledd bokstav b) er oppfylt for så vidt gjelder fastsettelse av utleieprisen, og fordi tilsynet ikke kan se at vilkårene er oppfylt for fastsettelse av faktureringsgebyret, er det etter tilsynets vurdering mer nærliggende at en dispensasjon for hele ordningen eventuelt gis med grunnlag i krrl. § 3-9 første ledd bokstav c). Dispensasjon etter denne bestemmelsen krever at konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning.

Som det fremgår av redegjørelsen ovenfor om markedet, utgjør utgjorde utleieandelen i 1998 kun ca. 30 av totalt 500 mobile betalingsterminaler. Partene forventer nedgang i denne andelen som følge av at prisnivået ved salg er blitt redusert. På denne bakgrunn er det tilsynets vurdering at uansett om det relevante produktmarkedet utgjør både faste og mobile betalingsterminaler, eller kun mobile terminaler, er utleieandelen så liten at prisreguleringen, herunder fastsettelsen av faktureringsgebyret, må sies å ha liten konkurransemessig betydning.

Idet Konkurransetilsynet finner at dispensasjonsvilkårene i krrl. § 3-9 første ledd bokstav c) er oppfylt, er det etter tilsynets vurdering ikke nødvendig å vurdere om dispensasjon eventuelt kunne vært gitt i medhold av krrl. § 3-9 første ledd bokstav a), slik partene anfører subsidiært.

Vedtak

Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn og med hjemmel i krrl. § 3-9 første ledd bokstav c) fattet følgende vedtak:

Telenor Mobil AS gis dispensasjon fra krrl. § 3-1 første ledd slik at Telenor Mobil AS kan fastsette forhandlerens priser og faktureringsgebyr overfor sluttbruker ved utleie av mobile betalingsterminaler med innebygget GSM-kommunikasjonsmodul.

Vedtaket trer i kraft straks og gjelder til og med 1. juli 2004.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes til Konkurransetilsynet. For øvrig vises til vedlagte skjema "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

Konkurransetilsynet gjør oppmerksom på at dispensasjonen kan trekkes tilbake dersom forutsetningen for dispensasjonen ikke lenger er tilstede, jf. krrl. § 3-9 tredje ledd. Dersom det er behov for dispensasjon utover det tidsrom dispensasjonen er innvilget for, bes De søke om forlengelse i god tid før dispensasjonen utløper.

[til toppen](#)